

Boendeplan 2022-2026

Antagen av:	Vård- och omsorgsnämnden 2023-04-26, § 33, dnr VON 2023/35
Dokumentkategori:	Styrdokument
Dokumenttyp:	Plan

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. SAMMANFATTNING	3
2. BAKGRUND OCH SYFTE	3
2.1 Boendeformer.....	4
3. METOD	4
4. DEFINITIONER	4
5. LAGSTIFTNING	6
5.1 Kommunstyrelsens ansvar för samhällsplanering och bostadsförsörjning.....	6
5.2 Vård- och omsorgsnämndens ansvar	6
5.3 Styrdokument.....	6
6. VÅRD OCH OMSORGSNÄMNDENS VERKSAMHETSOMRÅDE	8
7. NULÄGE- BOENDE FÖR ÄLDRE.....	8
7.1 Boendeformer för äldre i Trosa kommun.....	8
7.2 Antal lägenheter i vård- och omsorgsboende	9
7.3 Antal personer i kö för vård- och omsorgsboende under 2022.....	10
7.4 Antal beslut och icke verkställda beslut.....	10
7.5 Externa placeringar	10
7.6 Korttidsboende/Avlastning/Växelvård.....	10
7.7 Status på boendena i egen regi.....	11
7.8 Brukarundersökning	11
7.9 Kvarboende och självbestämmande.....	12
7.10 Trygg och effektiv utskrivning från slutenvården.....	12
7.11 Hemsjukvård och Trygg hemgång.....	12
7.12 Välfärdsteknikens utveckling.....	13
7.13 Inriktning Demens.....	13
7.13.1 Dagverksamhet	14
7.14 Stödjande och öppen verksamhet.....	14
8. DET FRAMTIDA BEHOVET AV BOENDEFORMER FÖR ÄLDRE	15
8.1 Omvärldsanalys - Att påverka och beräkna det framtida platsbehovet.....	15
8.2 Kommunens demografi	16
8.3 Demografisk utveckling i ett längre perspektiv.....	17
8.4 Nyttjandegrad	18
9. PROGNO AV FRAMTIDA BEHOV	21
9.1 Åtgärder för att kunna tillgodose framtida behov av vård- och	

omsorgsboende	22
10. BOENDE FÖR PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING I TROSA KOMMUN.....	23
10.1 Bakgrund	23
10.2 Boendeformer LSS.....	23
10.2.1 Servicebostad enligt LSS	23
10.2.2 Gruppboende enligt LSS	23
10.2.3 Annan särskild anpassad bostad	24
10.2.4 Boende med boendestöd	24
10.3 Nuläge - boende för personer med funktionsnedsättning	24
10.3.1 Antal särskilda boenden enligt LSS i Trosa kommun /antal platser	25
10.3.2 Boende med boendestöd	25
10.4 Externa köp /Kö	26
10.5 Befolkningstillväxt	26
10.6 Inventering.....	26
10.7 Ej verkställda beslut	27
10.8 Status på boendena i egen regi	27
10.9 Prognos av framtida behov	27
10.9.1 Faktorer som kan påverka framtida behov av platser och kommunens förutsättningar att tillgodose platsbehov	28
10.10 Att tillgodose platsbehovet- möjliga handlingsalternativ.....	29
11. ANALYS	30

1. SAMMANFATTNING

Vård- och omsorgsnämnden har beslutat att det framtida behovet av bostäder för nämndens målgrupp årligen ska analyseras. De boendeformer som avses i planen är vård- och omsorgsboenden samt bostäder med särskild service. Insamling av underlag för analysen har skett genom omvärldsbevakning, intervjuer, statistik samt litteraturgranskning/forskning.

Boendeplanen belyser prognos avseende framtida behov av bostäder för nämndens målgrupp fram till år 2026. Planen omfattar de kommande fyra åren med utblick över kommande 10-årsperiod.

Med utgångspunkt från vedertagen beräkningsmodell, där Trosa kommuns behov stämmer med prognos i nuläget, och den nya trenden av ansökningar från andra kommuner kan föranleda behov av att förbereda sig och planera för ytterligare utökning av boendeplatser på vård- och omsorgsboende från och med år 2024. Trenden visar på att behovet av nya platser kan uppstå ännu tidigare, än den beräknade prognosen utifrån nyttjandegraden, och kan då komma att lösas genom köp av externa placeringar i väntan på planerad ombyggnation av befintliga vård- och omsorgsboenden.

Fokus framöver bör ligga på utökning av platser för personer med demensdiagnos. Med nuvarande prognos och med nuvarande statistiska mätningar, visar en rak framskrivning på ett behov av cirka 40 nya platser på vård- och omsorgsboende eller fyra nya platser per år från och med år 2025/2026 fram till år 2030/2035

Den prognostiserade ökningen av boendeplatser från år 2024 och framåt behöver följas upp med beaktande av de faktorer som kan påverka, tex inflyttning från andra kommuner. Befolkningsprognosen visar att ökningen, med grund i den demografiska utvecklingen, kommer successivt och inte enbart kan hanteras i planering av nya boenden.

Gällande boendeformen bostad med särskild service visar prognosen ett behov av åtta nya platser mellan åren 2022-2026, dels fyra gruppboendeplatser och fyra serviceboende.

Behovet av bostäder anpassade för äldre och personer med funktionsnedsättning kommer att vara stort en tid framöver. Det innebär att det ställs krav på åtgärder och att det finns ett behov av samverkan mellan olika parter och nytänkande för att finna bra lösningar.

2. BAKGRUND OCH SYFTE

Sveriges kommuner har enligt lag ett ansvar för att planera sin bostadsförsörjning så att olika grupper i samhället har tillgång till goda bostäder.

Boendeplanen antogs för första gången 2018 och har sedan dess uppdaterats med ett års mellanrum. Boendeplanen omfattar planering för nämndens målgrupper, äldre personer och personer med funktionsnedsättning. Syftet med boendeplanen är att beskriva Vård- och omsorgsnämndens nuvarande och förväntade behov av vård- och omsorgsboende och bostad med särskild service respektive nuvarande och planerad tillgång på dessa former av boendeformer samt hur beståndet svarar mot förväntat behov under planeringsperioden 2022-2026 och utblick över en 10-årsperiod.

2.1 Boendeformer

De olika boendeformerna för äldre som omfattas av boendeplanen är:

- Eget boende i vård- och omsorgsboende/äldreboende/särskilt boende med inriktning mot somatisk vård.
- Eget boende i vård- och omsorgsboende/äldreboende/särskilt boende med inriktning mot demensvård.
- Rehabilitering/växelboende/vård i livets slut på korttidsenhet.
- Eget boende med boendestöd

Former av boende för personer med funktionsnedsättning, insatser enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS):

- Serviceboende
- Gruppboende

3. METOD

För att undersöka behov av bostäder för framtida målgrupper har erfarenheter av målgruppens behov kopplat till olika bostadsformer inhämtats från enhetschef och biståndshandläggare inom myndighetsenheten. Information har även inhämtats från andra nyckelfunktioner inom kommunen. Bästa tillgängliga kunskap har inhämtats via litteraturgranskning av lagstöd, forskning och utvärdering från andra kommuner samt statistik avseende volymer hämtade från verksamhetssystem och befolkningsprognoser. Insamling av underlag för analys har skett genom omvärldsbevakning. Synpunkter och perspektiv har inhämtats genom bland annat inventering inom funktionshinderområdet. Inom äldreomsorgen har information nått utredare om samtals med enskilda brukare via enhetschefer och brukarundersökningar på Kolada¹.

Metod som utgångspunkt har varit EBP (Evidens baserad praktik). Metoden har i år inte heller kunnat följas till fullo men kommer vid revidering av upplagan beaktas ytterligare. För att få ett bra underlag för planering av framtida bostäder är det av betydelse att synpunkter från brukare, brukarföreningar och andra berörda råddas i beaktande.

4. DEFINITIONER

Vård- och omsorgsboende²

Vård- och omsorgsboende är en bostad för äldre med service och omvårdnad dygnet runt. Alla bor i egna lägenheter men det finns även gemensamma utrymmen för social samvaro. I boendet ingår stöd och omvårdnad efter den enskildes behov, inklusive tillgång till sjuksköterska och läkare samt arbetsterapeut och fysioterapeut. Det finns boende både för personer med somatiska behov och för personer som behöver stöd till följd av demens. Beslutet om bistånd till vård- och omsorgs-

¹ Kommun-och landstingsdatabasen

² Ett annat vanligt begrepp är **Särskilt boende** som är ett samlingsnamn för flera boendeformer både vård- och omsorgsboende och boende enligt LSS.

boende föregås alltid av ett möte mellan brukare och biståndshandläggare och beslut tas i enlighet med lagstiftning och riktlinjer. Kommuner ska inom skälig tid verkställa sina beslut om bistånd enligt socialtjänstlagen (2001:453) (SoL).

Bostad med särskild service

Bostad med särskild service är en boendeform som ska tillgodose goda levnadsförhållanden för personer med funktionsnedsättning som är i behov av boende enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). LSS reglerar inte i detalj hur boendet för vuxna ska vara organiserat. Enligt Socialstyrelsens handbok kan en bostad vara utformat på olika sätt, men tre huvudformer kan urskiljas:

- Gruppboende
- Serviceboende
- Annan särskilt anpassad bostad

Gruppboende och serviceboende är att betrakta som "bostäder med särskild service" vilket inte gäller för boendeformen "annan särskilt anpassad bostad". För samtliga bostäder gäller att bostaden ska vara

- Fullvärdig
- Att det är den enskildes privata och permanenta hem
- Att den inte ska ha en institutionell prägel

Gruppboende är till för personer som har ett stort behov av omvårdnad och behöver tät kontakt med personal. I ett gruppboende finns ett litet antal lägenheter i anslutning till gemensamma utrymmen.

Serviceboende består av flera närliggande lägenheter, där de boende har tillgång till gemensam service och personal dygnet runt. Lägenheterna ligger oftast i samma hus, eller hus i samma område, och det finns en gemensam kontaktlägenhet.

Med "annan särskilt anpassad bostad för vuxna" avses en bostad med viss grundanpassning till funktionsnedsatta personers behov men utan fast bemanning. Behövligt stöd och service i anslutning till boendet bör ges inom ramen för de insatser som finns att tillgå inom LSS tex personlig assistans.

Personer med funktionsnedsättning ska ges förutsättningar att vara fullt delaktiga i samhället och kunna leva och bo som andra. Bostäderna ska vara utformade så att de är anpassade för personernas behov och vara fullvärdig enligt Boverkets byggregler. Detta gäller för boenden enligt både LSS och SoL.

Socialstyrelsen har utkommit med en föreskrift med tillhörande handbok som rör utformningen av bostad med särskild service enligt LSS.³ Det finns ingen närmare information i lag eller förarbeten om hur särskilt boende enligt SoL ska vara utformade. Socialstyrelsen framhåller emellertid att det inte finns något som pekar på att bostäderna enligt SoL ska vara annorlunda utformade än vad som gäller för bostad med särskild service enligt LSS.

³ Bostad med särskild service för vuxna enligt LSS, Socialstyrelsen 2018, Artikelnummer: 2018-6-12

5. LAGSTIFTNING

5.1 Kommunstyrelsens ansvar för samhällsplanering och bostadsförsörjning.

Kommunen har ett lagstadgat ansvar för att planera för bostadsförsörjning så att alla i kommunen ges förutsättningar att leva i goda bostäder.⁴ Mål och riktlinjer ska antas av Kommunfullmäktige varje mandatperiod.

5.2 Vård- och omsorgsnämndens ansvar

Enligt socialtjänstlagens 3 kap. hör till socialnämndens uppgift att göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen, medverka i samhällsplaneringen och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, förändringar och enskilda främja goda miljöer i kommunen.

Socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen ska bygga på nämndens sociala erfarenheter och syfta till att påverka utformningen av nya och äldre bostadsområden i kommunen. Nämnden ska också verka för att offentliga lokaler och allmänna kommunikationer utformas så att de blir tillgängliga för alla (Socialtjänstlag 2001:453).

I LSS 15 kap framgår det att kommunen ska följa upp vilka som omfattas av lagen och vilka deras behov av stöd och service är, verka för att personer som tillhör personkretsen får sina behov tillgodosedda, informera om mål och medel för verksamheten utifrån LSS. Kommunen ska samverka med organisationer som företräder människor med omfattande funktionsnedsättningar.

5.3 Styrdokument

Idag finns mål med anknytning till bostadsförsörjning i de fyra styrdokumenterna Bostadsförsörjningsprogram 2021-2025, Fastlagd kurs för Trosa kommun, Översiktsplan 2021, Budget 2021 med flerårsplan 2022-2023 samt den lokala försörjningsplanen.

Bostadsförsörjningsprogram 2021-2025

Programmet är ett styrinstrument för förtroendevalda och tjänstemän vid beslut om planering och byggande av bostäder.

Av bostadsförsörjningsprogrammet framgår följande :

Förslaget till nytt bostadsförsörjningsprogram är anpassat till kommunens tillväxtmål. Kommunen planerar att bygga ut särskilda boenden för äldre med omkring 20 bostäder i Trosa. Om behovet av bostäder för äldre ökar ytterligare under planperioden, är avsikten att särskilda boenden i Trosa och Vagnhärad ska kompletteras och byggas ut. Dessutom kan så kallade trygghetsboenden inrymmas på lämpliga platser i den ordinarie bostadsproduktionen.

Trosa kommun har följande mål för bostadsbyggandet under programperioden:

- Befolkningen i Trosa kommun ska växa med i genomsnitt en till två procent per år, vilket motsvarar en årlig befolkningsökning med cirka 300 personer

⁴ Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) med ny tillkomna ändringar enligt SFS 2022:385.

- Kommunens fysiska planering ska möjliggöra bostadsproduktion för årlig befolkningsökning med två till tre procent per år samt vara lyhörd för förändringar av behov och efterfrågan på bostäder.
- Bostadsbyggandet i kommunen ska innehålla ett brett och varierat utbud av bostadstyper och upplåtelseformer.
- Nyproduktion av bostäder ska vara möjlig i de tre huvudorterna Trosa, Vagnhärad och Västerljung.
- Nya bostäder ska tillkomma i sådan takt och med sådan lokalisering att kommunens och tätorternas speciella karaktärer kan bibehållas.
- Tillkommande bostäder och bostadsområden ska utformas med omsorgsfull gestaltning och med materialval anpassade till platsen. Hänsyn ska tas till ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet med särskilt fokus på livscykelperspektivet.
- Kommunen ska samverka med en mångfald av lokala, regionala och nationella byggherrar/exploatörer.
- Med anpassning till behov och efterfrågan, ska boende för äldre utredas och prioriteras i tätorterna Trosa och Vagnhärad.

I bostadsförsörjningsprogrammet liksom i översiktsplanen 2021 (se nedan) framgår följande planering avseende bostäder med särskilda behov av stöd:
” I takt med en åldrande befolkning kommer behovet av bostäder för äldre att öka på sikt. Avsikten är i första hand att komplettera befintliga anläggningar vid Trosagården och Häradsgården när behov av nya äldreboende uppstår. I båda fallen finns planmässig beredskap för att möjliggöra viss utbyggnad. Områden direkt öster om Trosa vårdcentral och väster om Trosagården har markerats i Översiktsplan 2015 med syfte att tillgodose ett ökat behov av olika former av boende för äldre.”

Fastlagd kurs för Trosa kommun

Dokumentet antogs av indelningsdelegerade den 21 augusti 1991 och innehåller riktlinjer för kommunens verksamhet formulerade i 12 punkter. Två av punkterna berör bostadsbyggande och har följande lydelse:

- Kommunen ska växa i sådan takt att dess speciella karaktär och idyll bibehålls
- Kommunen skall arbeta för fler bostäder och fler arbetstillfällen skapas.

Översiktsplan 2021

I mars antog Kommunfullmäktige översiktsplan 2021. Planen ger riktlinjer för kommunens utveckling på såväl kort som lång sikt. Med översiktsplanen som grund, bedriver kommunen därefter ett aktivt arbete med detaljplanering för att bl.a. möjliggöra nya bostäder.

Budget 2021 med flerårsplan 2022-2023

Innehåller avsnitt om mål med anknytning till bostadsbyggande:
Kommunen ska prioritera flera bostadsområden för äldre i Vagnhärad och Trosa.

Lokalförsörjningsplan

Planens syfte är att skapa ett verktyg för att planera det framtida lokalbehovet samt med god framförhållning kunna bedöma det framtida investeringsbehovet och kommunens samlade lokalkostnader.

Lokalförsörjningsplanen ska bidra till att skapa förutsättningar för ändamålsenliga

och kostnadseffektiva lokaler i den kommunala verksamheten. Målbilden är "Rätt lokal vid rätt tidpunkt till rätt kostnad".

6. VÅRD OCH OMSORGSNÄMNDENS VERKSAMHETSOMRÅDE

- Äldreomsorg
- Funktionshinderområdet
- Hälso- sjukvård

Vård- och omsorgsnämnden ansvarar för alla kommuninvånare som har behov av stöd, service och omvårdnad. Inom verksamhetsområdena ges insatser till enskild utifrån socialtjänstlagen (SoL), lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och hälso- och sjukvårdslagen (HSL).

Vård- och omsorgsnämnden skall genom vård- och omsorgsförvaltningen arbeta för en god livsmiljö, frigöra och utveckla människors egna resurser, med hänsyn till människans eget ansvar i sin och andras situation samt arbeta med respekt för människors självbestämmande och integritet.

Vård- och omsorgsnämnden skall leda, planlägga, samordna och utveckla omsorg om de psykiskt och fysiskt funktionsnedsatta. Kommunala hälso- och sjukvårdsinsatser (sjuksköterskor, arbetsterapeuter och fysioterapeuter) ingår. Nämnden ansvarar också för att personer med funktionsnedsättning får stöd och därmed ökade möjligheter att leva som andra i samhället. Nämnden har myndighetsutövning och styrs i huvudsak av SoL och LSS.

7. NULÄGE- BOENDE FÖR ÄLDRE

Den äldre befolkningen växer och de allra flesta över 65 år bor inte på ett vård- och omsorgsboende, utan befinner sig inom den ordinarie bostadsmarknaden.

7.1 Boendeformer för äldre i Trosa kommun

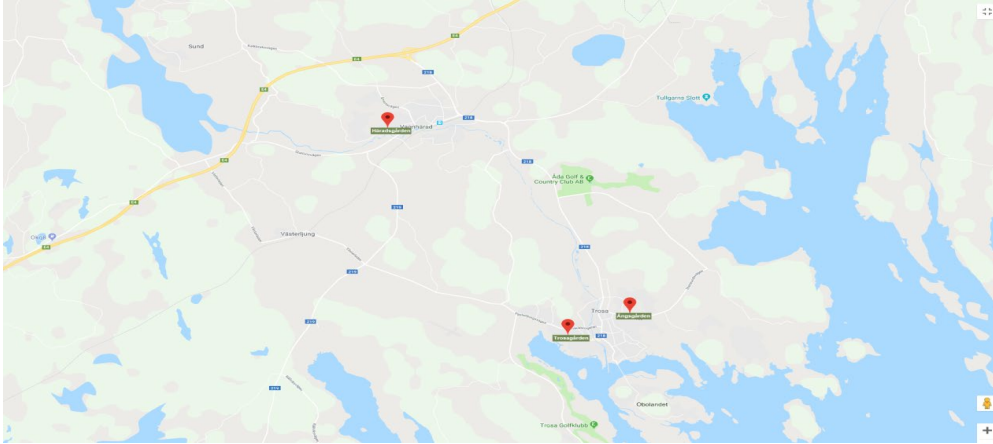
Följande boendeformer för äldre finns idag i Trosa kommun:

- Egen bostad – hyresrätt, bostadsrätt och villa.
- Trygghetsboende – som en hyresrätt men riktat mot hyresgäster över viss ålder samt bostäder med bra tillgänglighet och tillgång till gemensamhetslokaler och personal. Idag finns det totalt 33 trygghetslägenheter i kommunen. Varav samtliga vid Trosagården. Tidigare hade kommunen sex lägenheter vid Ljungvägen i Västerlångmen dessa används idag som en annan form av boende.
- Vård- och omsorgsboende drivet av kommunen (krävs biståndsbeslut för att få bo här)
 - demensboende
 - korttidsboende
 - omvårdnadsboende

I Trosa kommun finns tre vård- och omsorgsboenden varav ett är ett renodlat demensboende. Häradsgården ligger i Vagnhärad. Trosagården ligger i Trosa och här finns också ett trygghetsboende. Ängsgården, som är ett demensboende, ligger vid vårdcentralen i Trosa och i anslutning finns den dagliga verksamheten för personer med demensdiagnos som kallas Gästis. Enheterna är inriktade för att kunna möta

olika omsorgsbehov och alla boenden kan ta emot varje omsorgstagare oavsett kön, etnicitet, religion, politisk åskådning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning.

I bifogad karta syns placeringen av nuvarande särskilda boenden.

7.2 Antal lägenheter i vård- och omsorgsboende

Boende/Häradsgården Antal lägenheter: 39 (48)

Avdelning:

Häggen: 8 Lgh Demensboende.

Näckrosen: 7 Lgh

Ekan: 7 Lgh varav en lägenhet används till korttidsplats

Arken: 6 Lgh varav en för makar.

Gulapaviljongen: 5 Lgh varav en för makar.

Syrenen: 6 lgh

Novum: Korttidsavdelning med 9 platser

Särskilt boende

Boende/Trosagården Antal lägenheter: 43

Avdelning:

Skeppet: 10 lgh. Demensboende.

Skäret: 10 lgh varav en för makar. Demensboende.

Viken: 10 lgh

Grynnan: 13 lgh varav en lägenhet används till korttidsplats

Särskilt boende

Boende/Ängsgården Antal lägenheter: 22

Avdelning:

Solvingen 11 lgh Demensboende

Gläntan 11 lgh Demensboende

I Trosa kommuns vård- och omsorgsboenden finns i dagsläget totalt 104 boendelägenheter, varav 50 är demensplatser. Tre av lägenheterna är möjliga för parboende. På korttidsavdelningen Novum finns totalt 9 platser (fem lägenheter där fyra av rummen är dubbelrum).

7.3 Antal personer i kö för vård- och omsorgsboende under 2022

Antalet personer med beslut och som väntat på ledig plats på vård- och omsorgsboende har under hela 2022 varit hög både gällande somatisk plats så som demensplats. Under 2022 har genomsnittet för personer som väntat på plats till vård- och omsorgsboende ökat jämfört med föregående år.

I december 2022 är det 9 personer i platskö varav 6 personer för somatiskt boende och 3 personer för demensboende. Av dessa 9 personer är det 5 sökande från annan kommun. Vid samtal med handläggare visar de på att ytterligare 22 ansökningar om demensboende och somatiskt boende är under utredning. Utav dessa är flera sökande från andra kommuner. Under 2022 var det fler som väntade på somatikplats än demensplats.

Kommunens biståndshandläggare har prognostiserat antal personer med ett förmodat behov av vård- och omsorgsboende för äldre under det närmaste året. Prognosen baseras på av de idag kända personer som har en viss insats av kommunen och där boendebehov situation förväntas uppstå. Uppskattningen visar att det är omkring 20 personer som inom en period om 1-3 år kommer att vara i behov av plats på ett vård- och omsorgsboende. Tendensen enligt handläggarna är att behovet av demensplatser kommer öka.

7.4 Antal beslut och icke verkställda beslut

Under 2022 fattades totalt 51 bifallsbeslut och 11 avslagsbeslut om vård- och omsorgsboende. Det har skett en ökning av antalet ansökningar och uppföljningar av beslut under året, särskilt under andra halvåret.

Tillgången på lediga platser på vård- och omsorgsboende styr väntetiden från beslut till verkställighet. Kommuner ska inom skälig tid verkställa sina beslut om bistånd enligt SoL och enligt LSS. Om ett beslut inte verkställs inom tre månader ska det rapporteras till Vård- och omsorgsnämnden (VON), Kommunfullmäktige (KF) och Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Rapporteringen sker kvartalsvis. Om IVO bedömer att den enskilde har fått vänta oskäligt länge på att ett beslut ska verkställas kan myndigheten ansöka om utdömande av en särskild avgift hos förvaltningsrätten. Vid utgången av 2022 hade tio icke verkställda beslut avseende vård- och omsorgsboende rapporterats totalt under året.

7.5 Externa placeringar

I början av 2022 rapporterades ett fortsatt högt tryck av inkommande ansökningar av plats på vård- och omsorgsboende vilket i slutändan ledde till platsbrist på kommunens vård- och omsorgsboenden och korttidsboendet. Externa placeringar behövde göras i väntan på erbjudande om plats på våra boenden.

Under 2022 köptes totalt 435 dygn på korttidsvistelse i extern verksamhet, vilket motsvarar en kostnad på ca 1,2 miljoner kronor.

7.6 Korttidsboende/Avlastning/Växelvård

Korttidsboende beviljas enligt 4 kapitlet 1 § SoL.

Av Socialstyrelsens termbank betyder korttidsplats "bäddplats utanför det egna boendet avsedd för tillfällig vård och omsorg dygnet runt"⁵. Korttidsplatser ges som bistånd och används vid bland annat rehabilitering, omvårdnad, växelvård och

⁵ Socialstyrelsens termbank, <http://termbank.socialstyrelsen.se/?TermId=283&SrcLang=sv>

avlösning av närstående.

Insatsen korttidsboende finns för personer med kognitiva svårigheter och för personer med stora vård- och omvårdnadsbehov med behov av heldygnsomsorg under en begränsad tid. Det ska vara klarlagt att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, exempelvis med insatser i ordinärt boende. Korttidsboendet beviljas vanligtvis under en till två veckor vid enstaka tillfälle. Enbart behov av hälso- och sjukvårdsinsatser och/eller rehabilitering utgör inget skäl att beviljas plats korttidsboende. På grund av tillfälliga svårigheter att tillgodose behov av plats på vård- och omsorgsboende har dock korttidsplatser använts med syftet att stödja personer som inte kan bo i ordinärt boende i väntan på plats på vård- och omsorgsboende.

Korttidsavdelningen Novum på Häradsgården är inriktat på korttidsvård och rehabilitering, med stor tillgång till arbetsterapeut och fysioterapeut. Med tidig rehabilitering är planeringen att så många som möjligt av de som vill ska kunna bo kvar hemma.

Under 2022 fattades 184 beslut om korttidsboende inklusive beslut på regelbunden växelvård och de avsåg 92 personer. Fyra ansökningar om korttidsboende avsågs. Behovet av plats på korttidsboende har varit större i år än tidigare. Ett högt tryck på platser har lett till köp av externa platser.

7.7 Status på boendena i egen regi

Efter inventering med enhetscheferna på befintliga vård- och omsorgsboenden i Trosa kommun framkommer att samtliga boenden är i behov av upprustning.

På Häradsgården är lägenheternas badrum nyligen åtgärdade efter den fuktmätning som gjordes under föregående år. Tapetsering av lägenheter görs efter behov. Renovering av korridor är färdigställd på alla sex avdelningar. Kvarstår investering av möbler till allmänna utrymmen. Renovering påbörjas i köket på Syrenen och entréer, trapphus och personalrum.

På Trosagården behöver alla fyra avdelningar renoveras. Köken är delvis renoverade med nya köksluckor och bänkar, har behov av nya vitvaror, nya golv och målning. Korridorer och allmänna utrymmen behöver också målas om.

Ängsgården har ett omfattande behov av renovering som omfattar både lägenheter, gemensamhetsutrymmen, ventilation och uppvärmning. Ett arbete kring detta har påbörjats i början av 2023.

Ytterligare översyn av investeringsbehov på befintliga boenden behöver göras för att uppnå standard enligt gällande lagstiftning.

7.8 Brukarundersökning

Brukarnas upplevelse av bland annat inflytande, trygghet och bemötande mäts genom Socialstyrelsens nationella enkätundersökning *Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?*. Resultaten för de särskilda boendena kvarstår på en hög nivå med goda betyg för år 2022.

Förbättringsområden som har kunnat urskiljas inom såväl hemtjänst som på särskilt boende är frågor som rör inflytande, bemötande samt information om tillfälliga

förändringar. Där jämförelser över tid är möjliga går det inte att se att resultaten förändras i någon större utsträckning.

I årets brukarundersökning uppgav samtliga deltagande i undersökningen att man fick plats på det boende man ville ha.

7.9 Kvarboende och självbestämmande

Den grundläggande inriktningen för äldreomsorgen är att Vård och omsorg ska verka för människors rätt att kunna bo kvar i sitt eget hem. Två bärande principer, kvarboendepincipen och självbestämmandepincipen är fundamentala inom svensk äldreomsorg. Kvarboendepincipen bygger på att bostäderna är tillgängliga såväl inomhus som utomhus för att äldre kan bo kvar i ordinärt boende. Kvarboendepincipen tillämpas även när den enskilde beviljats vård- och omsorgsboende. Det innebär att denne inte ska behöva flytta ytterligare en gång även om omsorgsbehovet förändras. Självbestämmande innebär bland annat en rätt för den enskilde att själv fatta beslut och ta ställning i viktiga frågor som berör denne.⁶

7.10 Trygg och effektiv utskrivning från slutenvården

Enligt lag om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård⁷ inträder betalningsansvaret för kommunen tre dagar efter att personen bedömts som klar för hemgång, om inget annat överenskommit mellan parterna. Man vill förkorta ledtiderna mellan slutenvård på sjukhus och vård och omsorg i det egna hemmet eller i vård- och omsorgsboende. Detta för att undvika onödig vistelse på sjukhus för utskrivningsklara patienter.

Trosa kommun har tillsammans med Sörmlands kommuner och Regionen tecknat ett avtal om *Överenskommelse mellan Region Sörmland och kommunerna i Sörmland om samverkan för trygg och effektiv utskrivning från sluten hälso- och sjukvård daterat 171129*. Avtalet innebär att kommunernas ersättning till Regionen för utskrivningsbara patienter på individnivå enligt betalningsansvarslagen upphör och istället träder en ekonomisk reglering om det genomsnittliga antalet dagar i sluten vård efter utskrivningsklar överskrider tre dagar under tre månader i följd. Om det genomsnittliga antalet dagar i slutenvård överstiger tre dagar och det inte kunnat åtgärdas och kvarstår månad tre ska kommunen ersätta Regionen på individnivå från månaden efter. Den aktuella snitttiden för hemtagningar i Trosa under 2022 var 0,51 dagar vilket anses vara mycket bra resultat i sammanhanget.

7.11 Hemsjukvård och Trygg hemgång

Samverkan i olika former med den kommunala hemsjukvården och andra professioner leder till ett bättre samarbete kring den enskilde i behov av vård och omsorg.

Under flera år arbetade man i Trosa kommun med arbetssättet *Trygg hemgång*. Syftet med tryggare hemgång var och är som tidigare känt att skapa trygghet efter sjukhusvistelse/korttidsvistelse. Genom att erbjuda individuellt stöd i hemmet

⁶ Bostad i särskilt boende är den enskildes hem - Socialstyrelsen ISBN 978-91-86585-82-2 , Artikelnr 2011-1-12.

⁷ Lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård

möjliggörs kvarboende i det ordinarie bostadsbeståndet och en större valfrihet/livskvalitet erbjuds den enskilde. På ett sätt innebär det att man överför resurser från korttidsboenden till hemtjänst och hemsjukvård.

Till följd av Covid 19- pandemin stannade arbetssättet Trygg hemgång upp men planeras för att återupptas under våren 2023.

Det rehabiliterande och förebyggande arbetssättet är fortsatt prioriterat. Arbetssättet förutsätter ett nära och tätt samarbete mellan hälso- och sjukvårdspersonal, biståndshandläggare och hemtjänstpersonal. Ett arbete med intensiv hemrehabilitering (IHR), med Eskilstuna och Tranås kommuner som förebilder, har påbörjats under senhösten 2022.

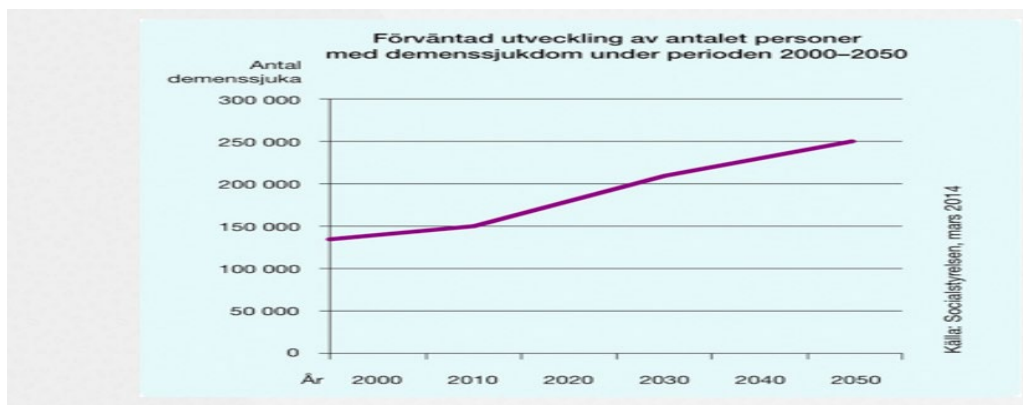
7.12 Valfrihetsteknikens utveckling

Trosa kommun vill främja kvarboende. Kommunala insatser som möjliggör att kunna bo kvar i det egna hemmet ska vidareutvecklas. Valfrihetsteknikens utveckling kan leda till ökad självständighet, oberoende och trygghet i hemmet och därmed leda till minskat behov av insatser. Satsningar på teknikstöd uppmuntras. Tekniska lösningar kan fungera som hjälpmedel som en länk till omvärlden. Ny teknik för den enskilde kan innebära såväl kvalitetshöjningar som ökad trygghet och en större självständighet genom exempelvis kognitiva hjälpmedel och olika tekniska larmfunktioner. Idag erbjuder kommunen stöd i hemmet via digitala verktyg så som exempelvis trygghetslarm, digital tillsyn samt digitala inköp.

7.13 Inriktning Demens

Demenssjukdomar finns i olika former. Gemensamt för demenssjukdomarna är nedsatt kognitiv förmåga, alltså försämrat minne och nedsatt intellektuell funktion på grund av att nervceller dör. Andra symtom kan vara nedsatt praktisk förmåga som innebär större svårigheter att upprätthålla inlärd färdigheter eller att klara av vardagssysslor. Vissa riskfaktorer för demenssjukdom går att påverka i förebyggande syfte. Det kan göras exempelvis genom behandling mot högt blodtryck i medelåldern, fysisk aktivitet samt mentalt och socialt stimulerande aktiviteter.

Av Socialstyrelsens *Nationella riktlinjer - utvärdering 2018- vård och omsorg vid demenssjukdom* framgår att det saknas entydiga uppgifter om hur många personer i Sverige som har en demenssjukdom. Åtta procent av alla som är 65 år eller äldre och nästan hälften av alla som är 90 år eller äldre har en demenssjukdom. Utifrån demografi och prevalensberäkningar uppskattas antalet till mellan 130 000 och 150 000 personer. Antalet kommer att fördubblas fram till år 2050.

(figur 1)

Antalet personer med demenssjukdom kommer att öka kraftigt efter 2020, när det stora antalet personer som föddes på 1940-talet uppnår hög ålder. Detta kommer innebära en stor utmaning för samhället. I det länsgemensamma programmet för vård och omsorg om personer med demenssjukdom, antaget av länsstyrgruppen i Sörmland i oktober 2019, så finns en prognos att Trosa år 2022 skulle haft 289 personer med demensdiagnos och att siffran 2025 ska ligga på 303 personer.

I samtal med demenssköterskorna i hemsjukvården, så ser man en stadig ökning av antalet personer med demens som utreds och är i behov av stöd. Under 2022 har sjuksköterskorna gjort uppföljningar på vårdcentralens uppdrag till 20 personer. Vårdcentralen hade, vid årsskiftet 2022/23, 30 personer som väntade på utredning. Samtidigt hade man 78 pågående utredningar.

I tidigare samtal med demensteamet på Trosa vårdcentral framgick att man under senaste åren har sett en tydlig ökning av personer med demensdiagnos, vilket stämmer med framtagna prognoser, och att det i Trosa kommun finns ett stort antal personer i ordinärt boende med demensdiagnoser. När och om dessa personer kommer att vara i behov av plats på vård- och omsorgsboende är svårt att sja om därför behöver en grundlig planering ske för att tillmötesgå det kommande behovet av demensboendeplatser och personal med rätt kompetens.

Totalt i Trosa Kommuns verksamheter, demensdiagnos:	92 st
- SÄBO:	59 st
- ORDINÄRT BOENDE:	33 st

Figur 2-Siffror från Trosa hemsjukvård 2022.

7.13.1 Dagverksamhet

Behovet av platser på dagverksamhet för personer med demensdiagnos kommer att fortsätta öka de kommande åren. Då dagverksamheten för denna målgrupp på Änggården i Trosa fortsatt är fullbelagd, och för att möjliggöra avlastning för anhöriga och att dessa personer kan fortsätta bo i ordinärt boende planeras sedan tidigare uppstart av en ny dagverksamhet i befintliga lokaler på Häradsgården. Uppstarten av en ny dagverksamhet fördröjdes då man i slutet av 2021 hade behov av att använda tilltänkta lokaler till korttidsplatser. I och med att man inte vet hur länge behovet kvarstår kommer öppnandet av den nya dagverksamheten att skjutas fram, i alla fall till hösten 2023.

Det biståndshandläggarna sett är att brist på platser på dagverksamhet gör att personer tidigare behöver flytta till vård- och omsorgsboende. Handläggarna ser också att demensutredningarna på Minnesmottagningen på Nyköpings lasarett har ökat efter pandemin, och de förordar tidig start i dagverksamhet.

7.14 Stödande och öppen verksamhet

Genom att erbjuda individuellt stöd i hemmet möjliggörs kvarboende i det ordinarie bostadsbeståndet och en större valfrihet/livskvalitet erbjuds den enskilde. I kommunen finns olika verksamheter som stödjer kvarboendepincipen:

- Dagverksamhet för personer med demensdiagnos, Gästis
- Demensteam
- Väntjänst
- Anhörigstöd

8. DET FRAMTIDA BEHOVET AV BOENDEFORMER FÖR ÄLDRE

Prognoserna över den demografiska utvecklingen (GPF) visar att andelen äldre kommer fortsätta att öka. Det är svårt att säkert förutsäga hur detta kommer att påverka behovet av platser på vård- och omsorgsboende. Trots detta är det viktigt att Trosa kommun gör en analys av det långsiktiga behovet och bestämmer sig för en handlingsväg för att möta framtida utmaningar.

8.1 Omvärldsanalys - Att påverka och beräkna det framtida platsbehovet

Omvärldsanalysen syftar till att belysa faktorer som påverkar kommunens planeringsförutsättningar på kort och medellång sikt. Den handlar om att identifiera trender, signaler, företeelser, värderingar och attityder hemma och i omvärlden. Behovet av vård- och omsorgsboendeplatser är svårt att beräkna exakt eftersom volymerna varierar över tid och beroende på trend. Dock går det att göra goda uppskattningar i fråga.

Ett antal faktorer bedöms påverka det framtida behovet av platser på vård- och omsorgsboende:

- Förutom befolkningsutveckling, även hälsoutveckling och den medicinska utvecklingen med nya mediciner och behandlingar samt vården och dess processer och vårdplatsantal.
- Äldres förväntningar och krav, flyttmönster och preferenser när det gäller boende samt ekonomiska förutsättningar och förhållanden.
- Politiska beslut och kommunala riktlinjer för biståndsbeslut.
- Välfärdsteknologin och tekniska hjälpmedel anpassade för äldre ses öka tryggheten och möjligheten till kvarboende i det egna hemmet.
- Tillgängligheten i bostäder påverkar också möjligheten att bo kvar när orken och hälsan sviktar.
- Mellanboendeformer som trygghetsbostäder ses senarelägga en inflytt till särskilt boende och bör med andra ord minska behovet av boendeplatser. Med ett anpassat och tryggt boende klarar man sig längre tid hemma.
- Utbudet, omfattningen och kvaliteten på kommunala insatser i hemmet, som hemtjänst, anhörigstöd, dagverksamhet och hemsjukvård är av betydelse.
- Även kommunens interna processer vid platsfördelning påverkar.
- Omsättningen på befintliga platser.
- Privata alternativ, lag om valfrihet (LOV).
- Covid-19 pandemins effekter.

En del av dessa kan kommunen direkt påverka, genom organisation och verksamhetsstyrning, medan andra bedöms vara förutsättningar att förhålla sig till.

Mot bakgrund av den demografiska utvecklingen och de medvetna satsningar som gjorts och görs i syfte att stärka individen i hemmet och möjliggöra kvarboende i hög utsträckning kan de allra flesta bo kvar i sitt ordinära boende länge. Att kunna bo kvar hemma och känna trygghet, samtidigt som självständigheten i vardagen bevaras är några av de faktorer som är viktiga för äldres livskvalitet. När hemmavarande inte längre är möjligt kan den äldre söka plats på ett vård- och omsorgsboende. Detta innebär en föränderlig sammansättning av äldre på kommunens boenden, där snittåldern blir högre och sjukdomsbilden mer krävande. Teknikutvecklingen ger också nya möjligheter till tryggare boende och ökad självständighet.

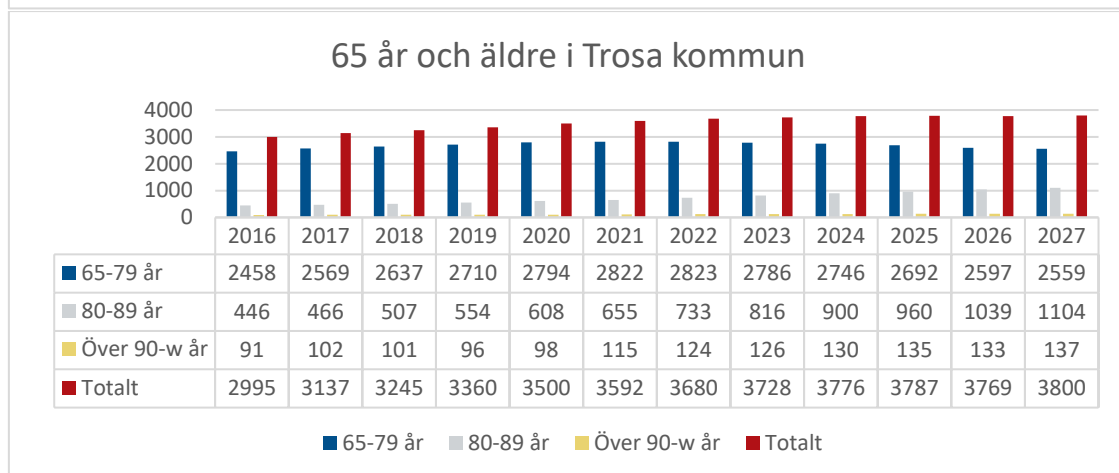
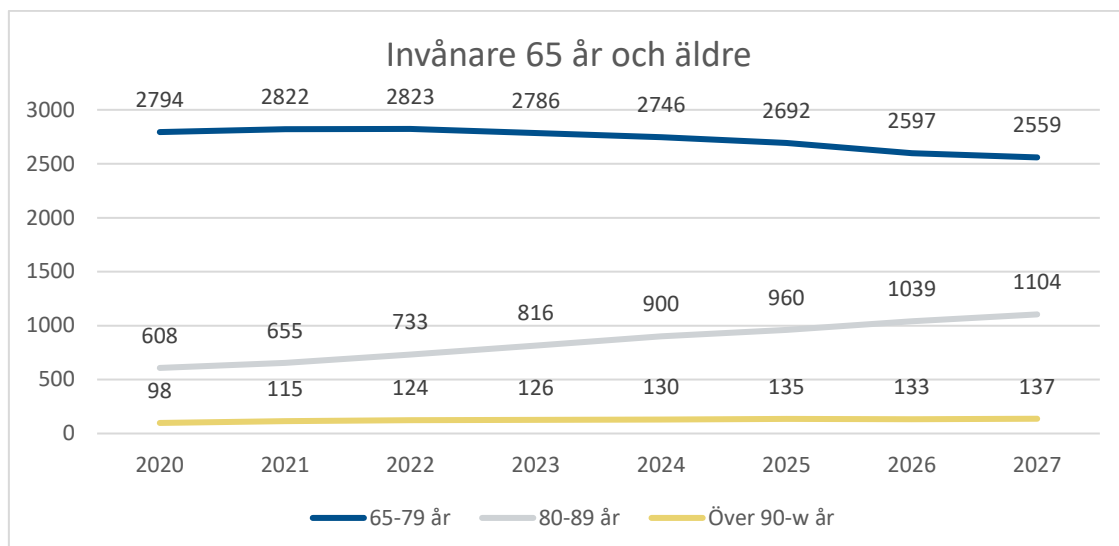
Den demografiska utvecklingen visar på att vi framgent kommer att behöva satsa på att skapa goda förutsättningar för individer i framförallt det ordinära boendet. Sannolikt kommer det ställas krav på en mer kvalificerad hemtjänst och redan idag finns indikatorer på att de hemsjukvårdsinsatser som efterfrågas är alltmer avancerade. Det kommer därför bli av ännu större vikt att, inom nämnda områden, höja beredskapen genom kompetensutveckling och resursanpassning.

Ett sätt att möta utvecklingen är att fortsätta satsa på metoder och arbetssätt såsom "trygg hemgång" och Intensiv hemrehabilitering (IHR). Genom att erbjuda individuellt stöd i hemmet möjliggörs kvarboende i det ordinarie bostadsbeståndet och en större valfrihet/livskvalitet erbjuds den enskilde.

8.2 Kommunens demografi

För att kunna planera för framtidens behov och utbyggnad av vård- och omsorgsboende behöver vi analysera prognosen för befolkningsutvecklingen.

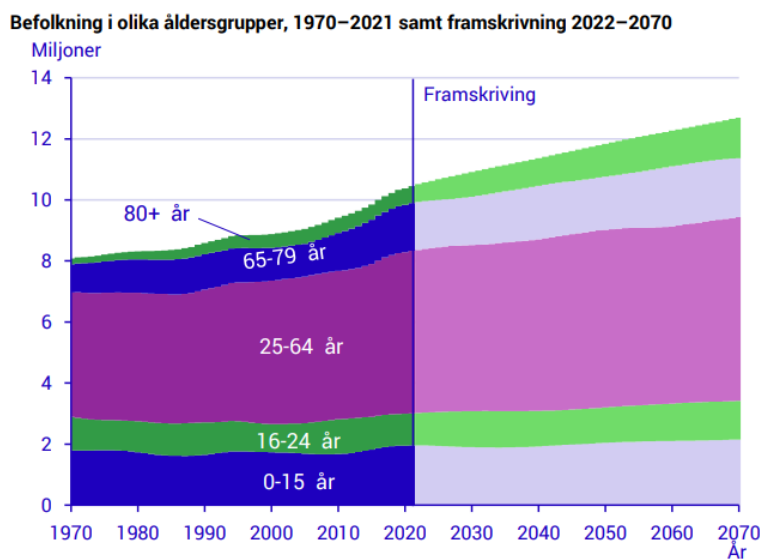
(Figur 3-Gemensamma planeringsförutsättningar GPF 2022)

(Figur 4- Gemensamma planeringsförutsättningar GPF 2022)

Antalet invånare äldre än 65 år kommer enligt ovanstående befolkningsprognos att fortsatt öka fram till 2026. Det är en långsammare ökningstakt än tidigare. Ökningen beror på att den stora 40-talist generationen uppnått pensionsåldern samt att medellivslängden ökar. Som ovanstående diagram visar så kommer den största ökningen ske i åldersgruppen 80 år till 89. Den gruppen ökar med cirka 371 personer från 2022 fram till år 2027, och fortsätter att öka.

8.3 Demografisk utveckling i ett längre perspektiv

Figur 5 - Källa: SCB, Sveriges framtida befolkning 2022–2070, Demografiska rapporter 2022:4

I dag finns det 1,56 miljoner personer i åldrarna 65–79. Antalet personer i åldrarna 65–79 år har ökat under 10-talet, men de kommande åren förväntas de att minska och vara 1,54 miljoner år 2028. Därefter ökar antalet när de födda på 1960-talet kommer in i gruppen. På sikt ökar gruppen och år 2070 beräknas de vara närmare 2 miljoner. Det är 370 000 tusen eller 24 procent fler än idag och gruppen växer fortare än befolkningen som helhet.

I dag finns det 559 600 personer som är 80 år och äldre. Gruppen har ökat i antal och förväntas att fortsätta att öka snabbt de kommande åren. År 2030 beräknas att de är 810 500 i dessa åldrar, det är drygt 250 000 fler än idag. Antalet i åldersgruppen beräknas fortsätta öka och vara drygt 1,3 miljoner i slutet av framskrivningsperioden(2070). Det är en ökning med nästan 800 000 eller mer än 200 procent. På kort sikt är framskrivningen relativt säker. Det är bara dödligheten som bidrar till osäkerheten.⁸

År 2032 beräknas Sveriges folkmängd att passera 11 miljoner.⁹ Störst ökning beräknas inom åldersgruppen 80 år och äldre. Stora födelsekullar på 1940-talet

⁸ Figur 5 - Källa: SCB, Sveriges framtida befolkning 2022–2070, Demografiska rapporter 2022:4

⁹ [Befolkningsprognos för Sverige \(scb.se\)](https://www.scb.se/Befolkningsprognos-för-Sverige)

bidrar till denna ökning, men också en ökad livslängd.

Tre av fyra i åldern 60-69 år har ett bra allmänt hälsotillstånd. Andelen med bra allmän hälsa sjunker med stigande ålder. Bland de som är 80 år har knappt hälften ett bra allmänt hälsotillstånd. Ännu tydligare försämras hälsan med stigande ålder när det gäller aktivitetsförmåga. Ökningen blir tydligast efter 80 år.¹⁰

Enligt underlag från Statistiska centralbyrån som legat till grund för de gemensamma planeringars förutsättningar (GPF) framgick att Trosa kommun 2022-12-31 hade en befolkning om 14760 invånare. Åldersgruppen 65-79 var 2805 invånare (ca 19 % av befolkningen) och åldersgruppen 80-100+ var 845 invånare (0,6 % av befolkningen). En ökning under december 2022 fanns framförallt i ålder 80-89 år.

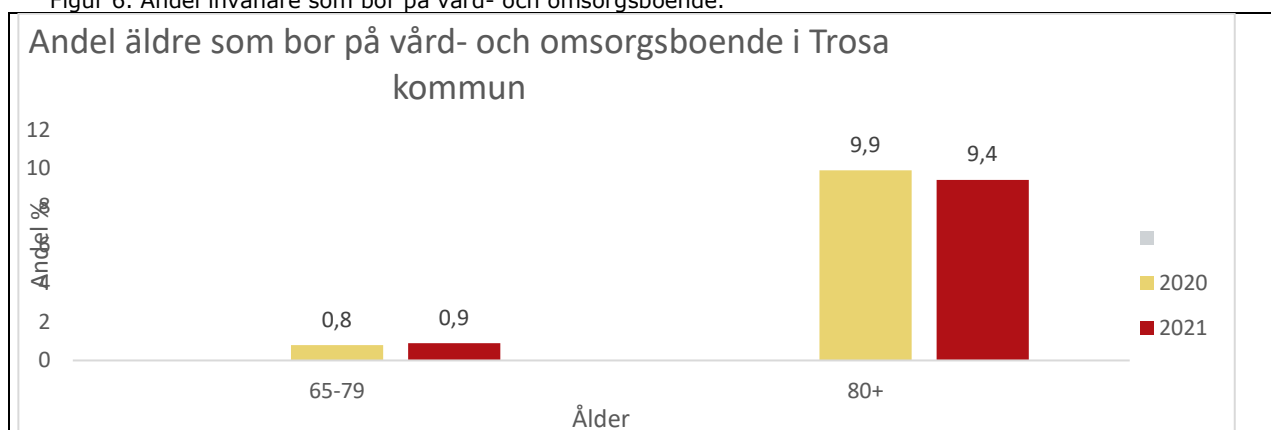
Trosa kommun har i ett par år vuxit kraftigt. Kommunfullmäktiges tidigare mål om en tillväxt på 1,5 % har årligen överträffats med bred marginal med en befolkningsökning på i genomsnitt drygt 400 personer per år. Procentuellt har befolkningen ökat med mellan 3,0% och 3,8% per år vilket varit mycket högt även i jämförelse med övriga kommuner i landet. Förklaringen till detta är framförallt en omfattande inflyttning tack vare ett högt bostadsbyggande.

8.4 Nyttjandegrad

I strategisk planering avseende behov av vård- och omsorgsboendeplatser används begreppen nyttjandegrad. Med nyttjandegrad avses här hur stor andel av befolkningen över 65 år som har en permanent bostad i vård- och omsorgsboende. Den beräknas efter statistik från tidigare år och den prognostiserade befolkningsutvecklingen. Utifrån detta begrepp görs en beräkning av behov av platser som kan ställas i relation till antalet tillgängliga platser.¹¹

Andel äldre som bor på vård- och omsorgsboende

Figur 6. Andel invånare som bor på vård- och omsorgsboende.

Källa: Nyckeltalen kommer från Kolada (Kommun- och landstingsdatabasen).

¹⁰

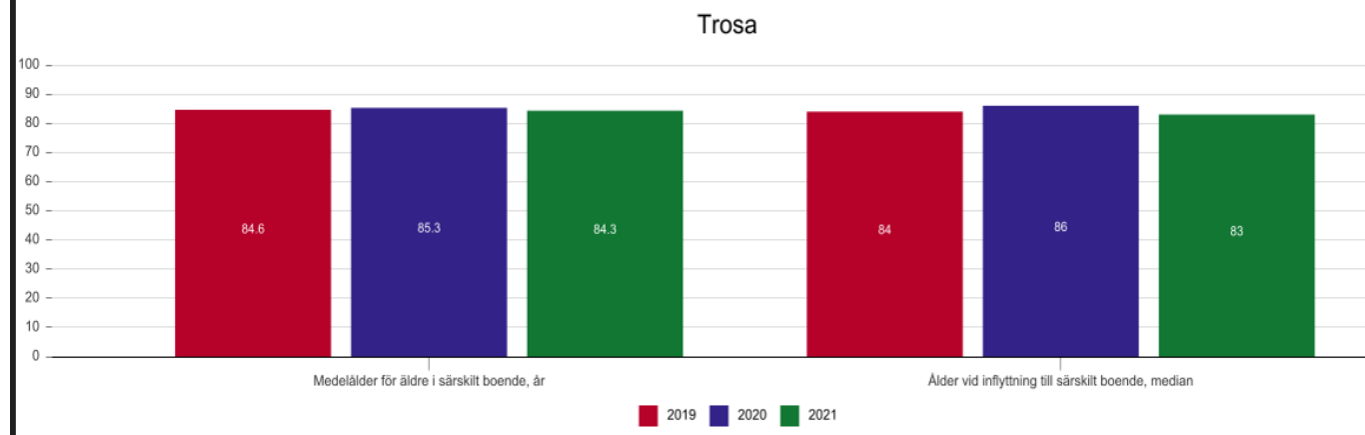
SCB, Statistiska centralbyrån
<https://www.scb.se/link/a231968c4c5746098d998a26494a34b1.aspx>

¹¹ Enbart platsbehovet diskuteras.

Skillnaden i nyttjandegraden i åldersspannet 65-w är av naturliga skäl hög. Andelen 65 år och äldre som bor på vård- och omsorgsboende har varit relativt konstant i Trosa kommun. Enligt de senaste publicerade siffrorna i Kolada¹² bodde år 2021 9,4 procent av Trosas medborgare över 80 år, och 0,9 procent av kommunens medborgare mellan 65-79 år på vård- och omsorgsboende. I relation till siffror i riket har vi en mindre andel av befolkningen i respektive åldersgrupp som bor på vård- och omsorgsboende.¹³

Ålder på vård- och omsorgsboende

Figur 7. Medelålder i vård- och omsorgsboende/Inflyttning medianen

Källa: Uppgifter kommer från Kolada (Kommun-och landstingsdatabasen).

Figur 7 visar att medelåldern på vård- och omsorgsboende, enligt uppgifter i Kolada¹², de senaste åren har varit runt 85 år och medianåldern vid inflytt på vård- och omsorgsboende varierat från 86 till 83. I jämförande siffror med övriga riket ligger Trosa när det gäller medelåldern i samma nivåer. När det gäller medianen för inflytt på boende är den i Trosa lägre än i övriga riket.

För att kunna göra prognosen mer träffsäker görs den i femårsklasser¹⁴. Prognosen utgår från fördelningen av verkställda beslut på vård- och omsorgsboende (oavsett regi) per den sista november och befolkning vid samma tidpunkt. Därefter beräknas andelarna i respektive åldersklass fram som sedan kopplas till kommunens befolkningsprognos. (Detaljerad beräkning av bilaga).

¹² Kolada (Kommun-och landstingsdatabasen).

¹³ Kolada 230302. Siffror i riket 65-79 (1,2 %) 80+ (11,2 %)

¹⁴ Flera andra kommuner som till exempel Stockholm och Södertälje, gör också en mer förfinad egen beräkning än den som redovisas i officiell statistik.

Baserad prognos på femårsklasser							
Åldersklass	Antal på VoB 2022	Andel på säbo%	2022	2023	2024	2025	2026
65-69	0	0	0	0	0	0	0
70-74	7	0,7	7	7	6	6	7
75-79	12	1	12	9	10	9	9
80-84	21	4	21	24	26	28	30
85-89	31	14	31	33	37	40	46
90-W	31	26	31	32	33	34	34
Totalt			102	105	112	117	126

Figur 8 – Baserad prognos

År	Beräknat behov 2022-2026	Tillgängliga platser i kommunens regi	kommentar
2022	102	104 (116)	9 korttids + 3 dubbelboende
2023	118	115(127)	Tillkommer 11 nya platser på Änggården hösten 23 samt Aktuellt läge-trend av nyansökningar/identifierade behov av handläggare 13 nya platser.
2024	125	125 (127)	Grunden utifrån nyttjande rätt samt en uppräknig med 13 personer prognostiserat. 10 extra platser Kobben tillkommer i år.
2025	130	125 (127)	
2026	139	125 (127)	

Figur 9 – Beräknat behov

Av tabellen (fig.9) framgår att platsbehovet i stort kommer att vara täckt fram till år 2024. Beräkningen av behovet av platser bygger på både de statistiska beräkningarna som bygger på nyttjanderätten per ett visst datum men också det faktiska behovet och aktuella prognoser som biståndshandläggarna lyfter fram. Skäl till detta är att siffrorna statistiskt visar på att behoven av boendeplatser kan tillgodoses om vi har framtagna beläggningsgrad. Medan information från verksamheten med information om antal prognostiserad individer visar på en annan trend. Dessa båda aspekterna är viktiga och slås därför samman för en mer träffsäker prognos. Under 2023 uppkommer ett behov av platser som inte har kunnat tillgodoses genom tidigare antal platser men i och med den nya demensavdelningen på Ängsgården kommer behovet att kunna tillgodoses fram till år 2024. Bristen på plats ökar fortlöpande. Prognosen visar på att det finns tillräcklig kapacitet inom kommunen

att tillgodose behoven av boendeplatser i närtid. Prognosen utifrån nyttjandegraden antyder att antalet platser i kommunen att behöva utökas redan år 2024 och framåt.

Behovet av platser på vård- och omsorgsboende sett över en tio års period, med nuvarande prognos och med nuvarande statistiska mätningar, visar en rak framskrivning på ett behov av cirka 40 nya platser på vård- och omsorgsboende eller 4 nya platser per år från och med år 2025/2026 fram till år 2030/2035

Sett utifrån ett tio års perspektiv, finns ett behov av planering av antingen utbyggnad av befintliga boenden eller planering för ett nytt vård- och omsorgsboende för att täcka kommande behov av platser. Som tidigare framgått är det osäkert att bedöma när verklig brist uppstår eftersom det är fler faktorer som påverkar behovet av en plats på vård- och omsorgsboende (avsnitt 8.1). Beräkningen bygger också på en oförändrad biståndsbedömning. En uppföljning av platsbehovet behöver ske varje år för att få en bra helhetsbild av bostadssituationen.

9. PROGNOSEN AV FRAMTIDA BEHOV

Med hänsyn till de förändringar i behov som gäller såväl permanentlägenheter som korttidsplatser finns behövlighet av ständig uppföljning och anpassning. Tillgången till tillgängliga och trygga bostäder för äldre kommer få stor betydelse för framtida behov av platser på vård- och omsorgsboende och bedöms därför som en viktig strategisk fråga.

Som tidigare nämnts är behovet av platser på vård- och omsorgsboende svårt att planera till en säker siffra. Den så kallade kvarboendepincipen innebär att man i första hand erbjuder omsorg i hemmet i form av hemtjänst, ibland växelvård men också andra öppna verksamheter.

Det vi kan se är att vård- och omsorgsboendet har utvecklats till att bli en boendeform för dem med de allra största behoven. Två indikationer på detta är bilden av medelålder för inflytt till vård- och omsorgsboende (figur 7) och att genomsnittstiden för boende på vård- och omsorgsboendet blir allt kortare.

Utvecklingen går även mot att äldre som är somatiskt sjuka i allt större utsträckning vårdas i det egna hemmet, samtidigt som behovet av boendeplatser för demenssjuka ökar. Om denna utveckling fortsätter kommer demenssjuka i allt högre utsträckning än i dagsläget belägga platserna inom vård- och omsorgsboenden. Med en ökande andel demenssjuka kommer behovet av platser på dagverksamheten fortsatt att öka. I föregående boendeplan 2021-2024 prognostiserades ett behov av sex-tio platser på dagverksamhet. Detta behov kvarstår. Den nya planerade dagverksamheten i Vagnhärad kommer att vara en lösning för att tillgodose detta behov i närtid och kommande behov de närmaste åren. Deltagande i en dagverksamhet kan fördröja inflyttandet till ett vård- och omsorgsboende och fungera som avlastning för anhöriga. Om inte platser på dagverksamhet räcker till genererar det en ökad belastning på anhöriga och behovet av korttidsplatser blir större.

Eftersom vården av demenssjuka, rent generellt, kräver en högre bemanning och därmed kostar mer medför detta högre kostnader för hemtjänst och vård- och omsorgsboende.

Befolkningsprognosen för Trosa kommun visar att andelen medborgare i gruppen

80-89 år (fig.4) förväntas öka. Förutom en ökad medellivslängd för våra äldre vittnar också den positiva hälsoutvecklingen om en starkare hälsa även i hög ålder. Tillsammans med en positiv teknisk utveckling bidrar detta till att vi kan förvänta oss en stor grupp äldre mellan 75-89 år som är vid relativt god hälsa och som kan inneha en hög grad av självständighet om de ges de rätta förutsättningarna. I rapporten *Efter 60- En beskrivning av äldre i Sverige* framtagen av Statistiska centralbyrån styrks denna bild av äldres hälsa.

Det är många parametrar som påverkar behovet av platser. Trosa kommun har fram till 2020 haft tillräckligt med platser på vård- och omsorgsboendena för att tillgodose befintligt behov. Sedan två år tillbaka har behovet av nya platser ökat allt mer och varit påtaglig för hela förvaltningen. Varje månad är det en omsättning av platser. Vård- och omsorgskontoret följer statistiken över både antal beslut varje månad men också kvartalsvis hur det ser ut med personer som ej fått sitt beslut verkställt inom tre månader.

Under 2022 har i snitt en ansökan per månad inkommit från annan kommun. Ökningen av ansökningar, gällande plats på vård- och omsorgsboende, från andra kommuner har fortsatt under 2022. Med utgångspunkt från vedertagen beräkningsmodell, där Trosa kommuns behov stämmer med prognos i nuläget, och den nya trenden av ansökningar från andra kommuner kan föranleda behov av att förbereda sig och planera för ytterligare utökning av boendeplatser på vård- och omsorgsboende från och med år 2024. Trenden visar på att behovet av nya platser kan uppstå ännu tidigare, än den beräknade prognosen utifrån nyttjandegraden, och kan då komma att lösas genom köp av externa placeringar i väntan på planerad ombyggnation av befintliga vård- och omsorgsboenden.

9.1 Åtgärder för att kunna tillgodose framtida behov av vård- och omsorgsboende

Vård- och omsorgsförvaltningen står inför en stor demografisk förändring som det finns en god planering för.

Det är viktigt att det finns en planering för hur befolkningsökningen av äldre ska hanteras för att uppnå en långsiktig hållbarhet inom äldreomsorgen. Den prognostiserade ökningen av boendeplatser från år 2024 och framåt behöver följas upp med beaktande av de faktorer som kan påverka. Befolkningsprognosen visar att ökningen, med grund i den demografiska utvecklingen, kommer successivt och inte enbart kan hanteras i planering av nya boenden. I och med det ökade trycket på vård- och omsorgsboende som varit under 2022 och in på 2023 behöver förvaltningen ta höjd för att det eventuellt finns behov av externa placeringar.

Alltigenom kan behovet av nya platser på vård- och omsorgsboende tillgodoses på olika sätt. När kommunen hittills utökat antalet lägenheter i egen regi har man utökat antalet lägenheter i befintliga boenden eller med tillbyggnation för att ersätta ett befintligt boende som haft stora renoveringsbehov. Det är en fortsatt möjlighet för kommunen att utöka eller omvandla befintliga verksamheter/lokaler och anpassa enligt behov.

Med tanke på dagens behov och den framtida ökningen av personer med demensdiagnos är det sedan tidigare klart att antalet demensplatser kommer att utökas under hösten 2023 i och med ombyggnationen på Ängsgården med 11 nya boendepplatser.

Utöver denna utökning ger denna boendeplan även indikationer på att förvaltningen i tid bör planera för fortsatt utökning av nya boendepplatser, även om prognosen visar på att ett behov kommer att finnas från 2024. Arbetet bör påbörjas i närtid för att kunna finna en lösning på kommande ökade behov av platser på vård- och omsorgsboende. Med beaktande i detta har ett arbete inletts för att se över en omvandling av dagens trygghetslägenheter på Trosagården, en avdelning på 10 platser, och bygga ett kombinationsboende som tillgodoser olika omsorgsbehov.

Andra åtgärder för att tillgodose framtida platser på vård- och omsorgsboende följer av översiktsplanen där det framgår att det vid behov av nya boendepplatser går att komplettera eller omvandla befintliga anläggningar vid Trosagården. Sedan tidigare finns en planmässig beredskap för att möjliggöra viss utbyggnad. Områden direkt öster om Trosa vårdcentral och väster om Trosagården har markerats i Översiktsplan 2021 med syfte att tillgodose ett ökat behov av olika former av boende för äldre. Kommunen äger dessutom vissa lokaler i anslutning till andra boenden som kan komma att användas för utökning av fler avdelningar.

10. BOENDE FÖR PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING I TROSA KOMMUN

10.1 Bakgrund

När det gäller insatsen bostad med särskilt service är det viktigt att ha en långsiktig planering. Det kan ta tid att skaffa fram boendebalternativ. Insatsen är livslång och när en person beviljats bostad med särskild service är kommunen skyldig att tillgodose behovet utan dröjsmål. Gynnande beslut enligt LSS ska verkställas inom skälig tid och en sanktionsavgift har genom lagstiftning (SFS 2008:77) införts. Långsiktig plan för utbyggnad av bostäder med särskild service enligt LSS förekommer till viss del i kommunens översiktsplan 2021 och i det lokala bostadsförsörjningsprogrammet.

10.2 Boendeformer LSS

10.2.1 Servicebostad enligt LSS

Med servicebostad avses sådan bostad som ger tillgång till gemensam service i form av måltider, personlig service eller omvårdnad. Serviceboende kan för vissa personer med funktionsnedsättning vara en lämplig mellanform av bostad, mellan ett helt självständigt boende i egen lägenhet och en gruppboende.

Personer med behov av särskilt boende flyttar hemifrån tidigare, jämfört med för ett decennium sedan. Det blir vanligare att flytta direkt efter skolan liksom övrig befolkning utanför denna målgrupp.

10.2.2 Gruppboende enligt LSS

Med gruppboende avses bostäder med gemensamhetsutrymmen och där service och vård kan ges alla tider på dygnet. Gruppboendet skall vara ett bostadsalternativ för funktionsnedsatta, som har ett omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att de behövs tillgång till personal hela dygnet. I princip skall man kunna täcka den enskildes hela stödbehov. Syftet med gruppboendet är att vuxna funktionsnedsatta,

som inte klarar eget boende eller boende i servicebostad, ändå skall ha möjlighet att lämna föräldrahemmet och skapa ett eget hem.

10.2.3 Annan särskild anpassad bostad

Med annan särskild anpassad bostad avses en bostad med viss grundanpassning till funktionsnedsatta personers behov men utan fast grundbemanning. Omvårdnad ingår inte i denna boendeform.

10.2.4 Boende med boendestöd

Boendestöd är praktisk hjälp och individanpassat stöd utifrån behov som beviljas enligt SoL. Stödet anpassas flexibelt efter den enskildes funktionsnedsättning och hälsotillstånd.

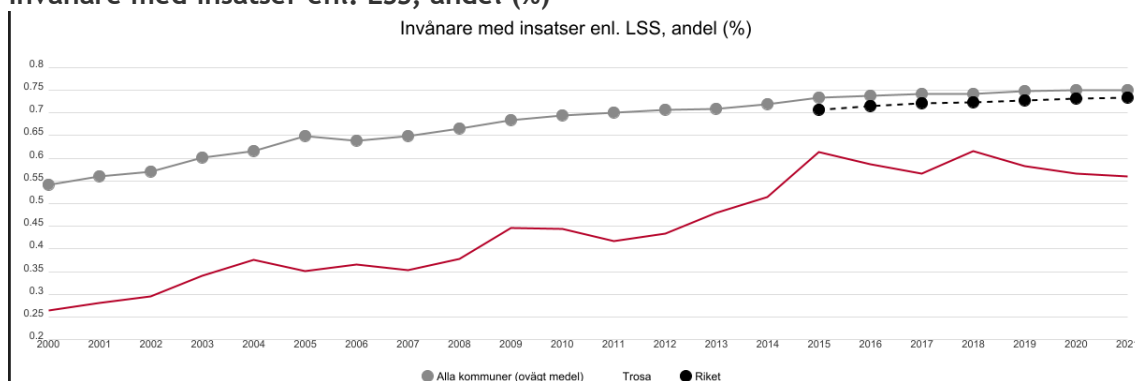
I boendestöd ingår hjälp med att skapa struktur och rutiner i vardagen genom att till exempel erbjuda lämpliga strategier som kan kompensera för de kognitiva svårigheter personen har, bryta social isolering, få stöd till att komma igång med aktiviteter eller sysselsättning, få stöd i kontakter med personligt och professionellt nätverk.

Boendestödet utgår från den enskildes hem, men kan också omfatta stöd i situationer utanför hemmet, som kan bidra till förmågan att klara vardagslivet. Boendestödet ska även kunna erbjuda stöd i kontakter med myndigheter och viktiga personer i det personliga nätverket.

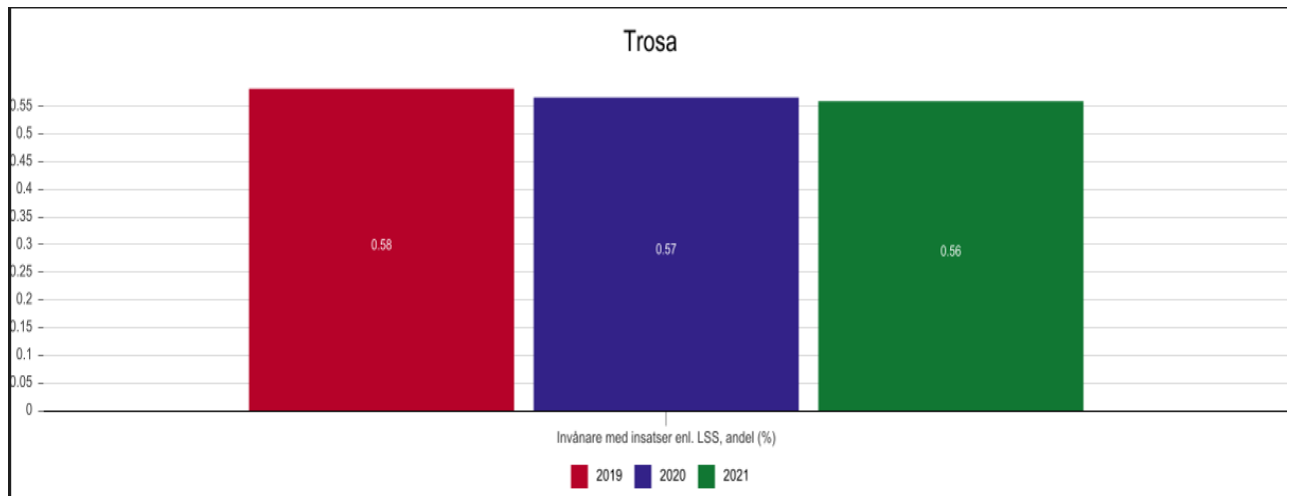
De vanligaste målgrupperna för boendestöd är personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, personer med begåvningsmässiga funktionsnedsättningar, personer med psykiska funktionsnedsättningar och personer med allmänt nedsatt social förmåga.

10.3 Nuläge - boende för personer med funktionsnedsättning

Invånare med insatser enl. LSS, andel (%)

(Figur 10) Källa: Nyckeltalen kommer från Kolada (Kommun- och landstingsdatabasen). Invånare med insatser enligt LSS, antal/10 000.

(Figur 11) Källa: Nyckeltalen kommer från Kolada (Kommun- och landstingsdatabasen). Invånare med insatser enligt LSS, antal/10 000.

Statistiken (figur 10 och figur 11) visar att Trosa kommun har en låg andel invånare med LSS insatser jämfört med riket i stort. Efter en ökning från och med år 2018 ser vi att andelen personer med LSS insatser fortsätter att minska medan den samtidigt i riket fortsätter att öka. Att andelen personer med LSS insatser minskar innebär inte att personer som har rätt till insatser enligt LSS minskar. Minskningen kan baseras på olika förklaringar. Ett exempel är att behovet idag tillgodoses på andra sätt, till exempel boendestöd. Genom en utveckling av insatsen har man kunnat stötta personer i behov av stöd ytterligare.

10.3.1 Antal särskilda boenden enligt LSS i Trosa kommun /antal platser

I Trosa kommun finns idag två boenden med särskild service. På Fodergången finns sju lägenheter med i dagläget åtta boende, samt en lägenhet för gemensamhetslokal. I boendet finns idag inga lediga platser. Under 2020 öppnade serviceboendet Björkhamra, med tre platser där samtliga förmedlades direkt. Under 2022 utökades antalet platser på boendet till totalt fem stycken. Här finns också en gemensamhetslägenhet.

I Västerljung har tidigare trygghetslägenheter omvandlats till bostäder med särskild anpassning. Idag är det tre personer vars beslut verkställs i Västerljung. Under 2023 kommer ytterligare en lägenhet tas i bruk som bostad med särskild anpassning.

Boendeformen gruppboende verkställs i extern regi.

Alla utom gruppboendet verkställs inom kommunens befintliga verksamheter.

10.3.2 Boende med boendestöd

I tidigare upplagor av boendeplanen gjordes boendesinventeringar inom funktionshinderområdet. Dessa visade på att stöd och insatser behöver anpassas främst till personer som tillhör LSS personkrets, men inte har ett så omfattande behov av insatsen bostad med särskild service. Dessa personer får inte heller tillräckligt stöd av insatsen hemtjänst. För denna målgrupp har insatsen boendestöd enligt SoL varit ett sätt att tillgodose behovet av stöd. Inventeringen av boende visar på att detta stödbehov kommer att öka de närmaste åren. Verksamheten kommer att behöva utökas samtidigt som krav ställs på kompetens samt utbildning. En ny stor grupp, som sedan tidigare funnits i kommunen, kommer att vara i behov av andra

insatser än tidigare. Utvecklingen från barn till vuxen kan innebära stora förändringar i behov av insatser. Från föräldraansvar till större stöd av kommunen. Det totala antalet personer med beslut av stöd i form av boendestöd i eget boende är 49 personer i slutet av 2022. De flesta bor i eget boende, andra bor kvar hemma hos sina föräldrar i väntan på eget boende.

10.4 Externa köp /Kö

Då en enskild person har ett eller flera omvårdnadsbehov som kommunen inte kan tillgodose på hemmaplan, kan köp av plats av annan aktör eller annan kommun vara aktuell. Inom kommunens verksamhet finns för närvarande inget gruppboende utan detta behov har kommunen tillgodosett genom externa individuella köp av platser. Idag har vi elva personer där beslut verkställs externt, varav en ungdom. Detta ungdomsbeslut övergår till vuxenboende under 2023. Uppföljning på de externa placeringarna görs en gång per år om inte behov finns tidigare. Vid uppföljning följer en arbetsterapeut med för att kunna göra en nivåbedömning på begäran av handläggare. Genom nivåbedömningen får handläggaren veta om personens utveckling samt vilket stöd denne behöver. Samtidigt ligger detta som grund i avtalet med en extern utförare. Hälften av de personer som beviljats gruppboende i extern verksamhet har i nuvarande boende bott under en väldigt lång tid.

Från 2017 och fram till nu har det inte varit någon kö till plats på bostad med särskild service. De personer som beviljats bostad med särskild service har erbjudits plats i extern verksamhet.

10.5 Befolkningstillväxt

Inom äldreomsorgen används befolkningsprognosen som en parameter för att förutsäga behovet av nya boendeplatser för äldre. Att använda samma mätinstrument inom LSS är inte ett bra alternativ då populationen som omfattas av personkretsen är liten i förhållande till befolkningen i övrigt. Dessutom är det svårt att finna ett samband mellan befolkningsökning och verkställda beslut inom bostad med särskild service enligt LSS.

10.6 Inventering

Idag har 28 personer¹⁵ beslut på insats i form av bostad med särskild service enligt LSS. 13 av dessa beslut verkställs på serviceboendena Fodergången och Björkhamra i Trosa. En person har beslut som verkställs på Trosagården. Då det inom kommunens verksamhet inte finns något gruppboende har vi tillgodosett detta behov genom externa individuella köp av platser. Idag har vi elva personer där beslut verkställs externt. Tre beslut verkställs i kommunen via en kombination av särskilt anpassat bostad och personlig assistans. Under 2023 kommer det vara fyra.

En inventering avseende beslut om särskilt boende enligt LSS har tidigare gjorts för att beräkna behov av antal platser. Då dessa inventeringar blir svåra att följa över tid och lägga grunden för rätt prognoser kommer enbart en inventering av platsbehovet ske genom intervjuer med biståndshandläggare och uppföljning av befintliga brukares behov av stöd.

I utsago från biståndshandläggare framgår att de fortsatt ser att en ökad tillgång

¹⁵ Siffror från december 2022

till andra små, billiga lägenheter skulle minska ansökningarna om boende. Många vill främst ha en bostad. Den öppna bostadsmarknaden upplevs i dagsläget som svårtillgänglig och dyr. De vi möter vill oftast bo kvar i Trosa kommun.

Kommunens biståndshandläggare och myndighetschefen har prognostiserat antal personer med ett förmodat behov av bostad med särskild service under det närmaste året. Prognosen baseras på av de idag kända personer som har en viss insats av kommunen och där boendebehovssituation förväntas uppstå. Den senaste prognosen 2022 visar att det är cirka åtta personer som inom fem år kommer att vara i behov av plats på bostad med särskild service. Mer specifikt handlar det om fyra serviceboendeplatser och fyra gruppboendeplatser.

10.7 Ej verkställda beslut

Ett beslut om insatsen bostad med särskild service för vuxna ska verkställas omedelbart. Kommunen är skyldig att tillgodose behovet utan dröjsmål. Det innebär att en person som beviljats en bostad enligt 9§9 LSS ska kunna flytta in i sin bostad tämligen omgående. Kommunen måste därför på kort tid kunna erbjuda en bostad som passar en viss enskild persons behov och rapportera alla gynnande beslut enligt LSS som inte är verkställda inom tre månader till IVO, Inspektionen för vård och omsorg.

IVO granskar ärenden där de anser att personen väntat oskäligt länge på att få sitt beslut verkställt. Kommunen får då redovisa vilka kostnader insatsen skulle inneburit för kommunen om de skulle ha verkställts. Kostnader för kompenserade insatser, orsaker till väntetid samt åtgärder för att verkställa ska redovisas. Om den enskilde erbjudits insats och tackat nej tilldöms sällan särskild avgift, likväl om de kompenserande insatserna bedöms tillgodose behoven. Under 2022 har två icke-verkställda beslut avseende bostad med särskild service enligt LSS rapporterats in till IVO. Bägge avser brist på plats och i ett ärende har IVO begärt in kompletterande uppgifter.

10.8 Status på boendena i egen regi

De befintliga boendena har inventerats och bedöms enligt verksamhetschef i gott skick. Enligt verksamhetschefen framkommer att boendet är ändamålsenligt och bör kvarstå.

Det äldre boendet har en central lokalisering i bostadsområdet Fodergången. Lägenheterna är samlade i trappuppgångar i hyreshus. Gemensamhetsytan och personallokaler är lokaliserade till en lägenhet i anslutning till servicebostadens trapphus. Samtliga lägenheter är fullvärdiga. Serviceboendet hyr kommunen av HSB. Det nya boendet Björkhamra består av lägenheter i trapphus och förvaltas av TROBO.

10.9 Prognos av framtida behov

Det är generellt svårt att uppskatta framtida behov av boende till följd av funktionsnedsättning. Att bedöma hur många personer som flyttar till Trosa kommun och vilka som kommer ansöka om insatsen bostad med särskild service är svårt att förutse.

Via uppföljning av behov av boende samt kunskap från kommunens biståndshandläggare har man kunnat prognostisera antal personer med ett förmodat behov av bostad med särskild service fram till år 2026. För de framtida behoven har antagits att ett beslut innebär ett behov av en plats årligen. Fram till 2026 finns det ett behov av åtta nya platser. Prognosen baseras på av dem idag

kända personer som har LSS-insats av kommunen och där en boendebehovssituation förväntas uppstå. Intervjuer med biståndshandläggare visar på att ett behov kan uppstå utan att kännedom finns idag. Under 2022 har det inträffat vid två tillfällen.

I inventeringen framkommer att det även finns personer som har andra beslut beviljade, så som personlig assistans, där insatsen utförs av anhöriga i hemmet och där behov av annan form av insats så som boende kan komma i fråga om familjesituationen förändras. Dessa personer är inte medräknade i prognosen och uppgår idag till sju stycken.

I samband med att behovet av platser ökar, ökar även behovet av insatsen daglig verksamhet. Behovet av platser i bostad med särskild service är detsamma som antal platser i daglig verksamhet i dagsläget.

Översynen av de kommande tio åren blir svår att göra i nuläget. Tidigare byggde denna prognos på inventeringar som gjordes men då dessa inventeringar bedömts svåra att följa över tid och ge rätt prognoser kommer nya metoder att sökas för planering av dessa boendeformer.

10.9.1 Faktorer som kan påverka framtida behov av platser och kommunens förutsättningar att tillgodose platsbehov

Faktorer som kan påverka, platsbehovet i bostad med särskild service samt kommunens förutsättningar att kunna bostadsförsörja behovet, kan vara:

Nya grupper och diagnoser

Biståndshandläggarna ser fortsatt en ökad psykisk ohälsa och ökat antal diagnostiseringar av AST-diagnoser, dvs autismspektratillstånd.

Tid för flytt/ förändrade förmåner

Målgruppen önskar i högre grad att flytta hemifrån direkt efter gymnasiet, vilket inte har varit lika vanligt tidigare. Fler vill bo i eget boende, yngre människor med problematik och dubbeldiagnoser söker oftare en egen lägenhet med boendestöd eller någon annan insats, istället för ett traditionellt boende i form av gruppboende eller serviceboende.

Förhandsbesked, inflyttning till Trosa kommun

Antal insatser som verkställs avseende bostad med särskild service enligt LSS genom inflyttning från andra kommuner sker kontinuerligt. Från år 2014 har det inte funnits någon överföring av ärenden till Trosa från andra kommuner. När det gäller inflyttning efter år 2014 så har majoriteten kommit till följd av att man av olika skäl har valt att flytta till Trosa kommun tex närhet till anhöriga. Antalet verkställda beslut om förhandsbesked är en marginell ökning med cirka en person per år sedan 2016. Under 2022 inkom ett förhandsbesked gällande bostad med särskild service och beslut fattades om bifall i början av 2023.

Lagstiftning, rättspraxis

Domar och rättspraxis kan påverka handläggningen av ansökningar och beslut.

Uppföljning av beslut

Uppföljning av insatsen vid förändrade behov kan påverka omsättningen av antalet platser. När en brukare flyttar in i en gruppboende eller serviceboende görs en genomförandeplan som syftar till att sätta upp mål för insatsen och planera insatsens utförande. Genomförandeplanen följs upp regelbundet och nya mål sätts upp. Detta resulterar ibland till att man väljer en annan boendeform och man ansöker om till exempel boendestöd i ordinärt boende.

Ekonomi

Kommunens ekonomiska förutsättningar för nya investeringar vid nyproduktion eller ombyggnader för att kunna tillgodose behovet av bostäder.

Mångfald

Personer med utländsk bakgrund och den begränsade kunskapen.

Äldre med funktionsnedsättning

Medellivslängden för personer med funktionsnedsättning ökar. Man ser att människor med intellektuella funktionsnedsättningar idag i stort sett har samma förväntade livslängd som befolkningen i stort, och en åldersrelaterad hälsa jämförbar med den övriga befolkningens.¹⁶

Målgruppen funktionsnedsatta lever allt längre på grund av medicinsk utveckling, bättre behandlingsmetoder och förbättrade levnadsvillkor. Den ökade livslängden medför att behovet av boende utökas med tiden. Detta ställer nya krav på kompetens hos personalen och på utformningen av bostäder.

Teknik

Tekniska lösningar kan fungera som hjälpmedel som en länk till omvärlden, för ökad delaktighet i samhället. Ny teknik för den enskilde kan innebära såväl kvalitetshöjningar som ökad trygghet och en större självständighet genom exempelvis kognitiva hjälpmedel och olika tekniska larmfunktioner.

Utbud av ordinärt boende

Rådande bostadsbrist i kommunen är en begränsande faktor.

10.10 Att tillgodose platsbehovet- möjliga handlingsalternativ

Det finns inte några tydliga samband mellan demografiska faktorer och antalet personer som beviljas LSS-insatser. Bedömning av behov och rätt till olika insatser kan exempelvis påverkas av yttre förändringar så som lagändringar, ändringar i praxis, välfärdsteknik etcetera. Prognoserna i behovsplanen ska därför användas med stor försiktighet då behovet kan öka eller minska beroende på dessa faktorer.

Inom en snar framtid, enligt prognos, kommer det finnas ett behov av nya platser på bostad med särskild service. Baserat på uppföljning och prognos från biståndshandläggare så kommer vi fram till 2026 att vara i behov av totalt åtta platser på bostad med särskild service, fyra platser på serviceboende och fyra på gruppboende. Utöver detta så har vi personer i externa placeringar i form av gruppboende som har visat intresse på boende i Trosa. Enskilda personer har också uttryckt önskan om att man istället för insatsen personlig assistans i eget boende vill flytta till ett gruppboende.

Olika möjligheter finns för att tillgodose kommande behov:

- Serviceboendet Björkhamra i tätorten Trosa ses som en fortsatt lösning för att tillgodose kommande behov av plats på serviceboende. Det är möjligt att utöka flera befintliga platser.

¹⁶ <http://www.svenskdownforeningen.se/att-aldras-med-intellektuella-funktionsnedsattningar/>

- Enligt detaljplan finns fortsatt en planmässig beredskap för byggande av gruppboende med placering i Vagnhärad. Under 2020 undersöktes ett antal andra byggnader i Trosa kommun till detta ändamål men det föranledde ingen förändring i planeringen.
Då behoven av plats inträder inom en närtid kan detta behov, i väntan på nybyggnation av gruppboende i den långsiktiga planeringen, tillgodoses genom köp av plats i externa verksamheter.
- Se över vanliga ordinära boendeformer för målgruppen som klarar eget boende men behöver stöd i form av tex boendestöd eller hemtjänst. Byggs det hyreslägenheter, finns möjlighet till förtur eller socialkontrakt bör diskuteras.

Dessa lösningar kan vid behov diskuteras utifrån vad som är mest lämpligt vid aktuell tidpunkt i samverkan med samhällsbyggnadskontoret.

11. ANALYS

I denna boendeplan har analys gjorts om framtida behov av bostäder för nämndens målgrupp. Analysen belyser prognos avseende framtida behov av bostäder för nämndens målgrupp fram till år 2026. Planen omfattar de kommande fyra åren med utblick över kommande 10-årsperiod.

Äldreomsorgen står inför verksamhetsmässiga och ekonomiska utmaningar de närmaste årtiondena för att möta behovet av socialt stöd med fler äldre. Det är färre äldre som är i behov av hjälp och de som är i behov av hjälp har i genomsnitt större behov. Många äldre väljer att bo kvar hemma längre med mer individuellt anpassade insatser och större frihet. Trygghet måste till att börja med skapas i ordinärt boende med stöd av rehab insatser. För att hemtjänsten ska klara trycket finns det ett behov av att fortsätta utvecklas i tex trygg hemgång, IHR men även användandet av ny teknik. Fokus i Trosa kommun har varit att stärka äldre personer i att tillvarata sina resurser, tidiga insatser, kompetenshöjning hos personal och digitalisering för ökad självständighet hos enskilda.

Års-kullarna från 1940-talet har nu nått den ålder att de tidiga 40-talisterna har fyllt 80 år. Det innebär att antalet äldre kommer att öka under de närmaste åren. Den största ökningen sker i åldersgruppen 80 år eller äldre. I takt med att antalet äldre i åldersgruppen 65-84 år ökar kommer sannolikt behovet av hemtjänstinsatser för åldersgruppen att öka. Det är först efter 83-87 års ålder som vård- och omsorgsboende blir en vanligare boendeform, men det är viktigt att i god tid planera för kommande behov.

Även om antalet äldre ökar så är flertalet allt friskare högre upp i åldrarna. Många av dagens äldre vill bo kvar i sin lägenhet, men det förutsätter att bostaden och omgivande miljö är tillgänglig och trygg.

Det är komplicerat att prognosticera antalet äldre personer och personer med funktionsnedsättning som kommer att ansöka om samt vara berättigade till vård- och omsorgsboenden samt boenden för personer med funktionsnedsättning. Det är även svårt att förutsäga vilken boendeform som är mest lämplig. Därför är det betydelsefullt att de boendeformer kommunen planerat blir hållbara över tid.

Med utgångspunkt från vedertagen beräkningsmodell, där Trosa kommuns behov stämmer med prognos i nuläget, och den nya trenden av ansökningar från andra

kommuner kan föranleda behov av att förbereda sig och planera för ytterligare utökning av boendeplatser på vård- och omsorgsboende från och med år 2024. Prognosen antyder en utökning av i genomsnitt fyra nya platser per år från och med år 2026. Trenden visar på att behovet av nya platser kan uppstå ännu tidigare, än den beräknade prognosen utifrån nyttjandegraden, och kan då komma att lösas genom köp av externa placeringar i väntan på planerad ombyggnation av befintliga vård- och omsorgsboenden.

Den prognostiserade ökningen av boendeplatser från år 2024 och framåt behöver följas upp med beaktande av de faktorer som kan påverka.

Sett utifrån en tio årsperiod visar befolkningsprognosen att ökningen av boendeplatser kommer successivt och inte enbart kan hanteras i planering av nya boenden. Behovet av nya platser på vård- och omsorgsboende kan tillgodoses på olika sätt. När kommunen har utökat antalet lägenheter i egen regi under senare år har man utökat antalet lägenheter i befintliga boenden eller med tillbyggnation för att ersätta ett befintligt boende som haft stora renoveringsbehov. Dessa alternativ är en fortsatt möjlighet för kommunen att utöka eller omvandla befintliga verksamheter/lokaler och anpassa enligt behov. Detta framgår av översiktsplanen och det lokala bostadsförsörjningsprogrammet där avsikten i första hand är att komplettera eller omvandla befintliga anläggningar vid Trosagården samt Häradsgården. Det finns även planmässig beredskap för att möjliggöra viss utbyggnad.

Överlag finns möjlighet inom befintliga verksamheter att tillgodose kommande behov av platser på vård- och omsorgsboende. Dock behöver planering ske i tid för att komma täcka framtida behov. En ytterligare plan bör tas fram vilken prioritering som ska ske samt kostnadseffektiviteten av detta/dessa val.

En förändring av nuvarande platser behöver ske för att kunna möta framtida behov av boende. Det innebär att det behöver finnas flera boendeformer och insatser som kan möta och anpassas efter de äldres skilda behov. Hänsyn måste även tas till ett förändrat beteendemönster gällande hälsa, livskvalitet och boende.

Som en del i utvecklingsarbetet är att kommunen ska fortsätta satsa på rehabilitering och andra åtgärder för att förebygga långvariga funktionsnedsättningar. Detta sker med tex olika kompetenshöjande arbetsätt/metoder och genom satsningen på den nya korttidsverksamheten. Utvecklingen går även mot att äldre som är somatiskt sjuka i allt större utsträckning vårdas i det egna hemmet, samtidigt som behovet av boendeplatser för demenssjuka fortsättningsvis kommer att öka.

En förskjutning av vård- och omsorgsplatser till en ökning av antalet platser för personer med demenssjukdom är därav nödvändig. Behov som kommer från och med hösten 2023 att tillgodoses inom befintlig verksamhet i och med den nya avdelningen på Ängsgården. Även utökningen av dagverksamhet för personer med demens är och kan vara avlastning för anhöriga men också göra att en plats på vård- och omsorgsboende fördröjs.

Med hänsyn till de förändringar i behov som gäller såväl permanentlägenheter som korttidsplatser finns behövlighet av ständig uppföljning och anpassning.

Det är generellt svårt att uppskatta framtida behov av boende till följd av funktionsnedsättning. Att bedöma hur många personer som flyttar till Trosa kommun och vilka som kommer ansöka om insatsen bostad med särskild service är svårt att förutse.

Via uppföljning av behov av boende samt kunskap från kommunens biståndshandläggare har man kunnat prognostiserat antal personer med ett

förmodat behov av bostad med särskild service fram till år 2026. För de framtida behoven har antagits att ett beslut innebär ett behov av en plats. Prognosen baseras på av dem idag kända personer som har LSS-insats av kommunen och där en boendebehovssituation förväntas uppstå. Gällande bostad med särskild service visar prognosen att vi fram till 2026 kommer att vara i behov av totalt åtta platser på bostad med särskild service, fyra platser på serviceboende och fyra på gruppboende. Översynen av de kommande tio åren blir svår att göra i nuläget. Tidigare byggde denna prognos på inventeringar som gjordes men då dessa inventeringar bedömts svåra att följa över tid och ge rätt prognoser kommer nya metoder att sökas för planering av dessa boendeformer.

Behovet av bostäder anpassade för äldre och personer med funktionsnedsättning kommer att vara stort en tid framöver. Det innebär att det finns behov för, men också att det ställer krav på åtgärder, samverkan mellan olika parter och nytänkande för att finna bra lösningar.

Med tanke på kommunernas ökande ansvar för dem med de allra största behoven måste vi skapa boenden där vi kan samla kompetens och resurser och där det finns förutsättningar för metodutveckling och tillvaratagande av aktuell forskning och andra nationella erfarenheter. Det förutsätter samlade enheter och en anpassad bemanning.